

אלא כוונת הברייתא לחדש שגם באופן שלא תפר ממש אלא
 דְּנִקְטָה בְּסִיבֵי – שחיבר בסיכות, שגם באופן זה מודה רבי שמעון
 שמטילים ציצית בקצוות הכפל כאילו היא תפורה.
 הגמרא מביאה מעשה שהיה בענין זה: רַבָּה בַר הוֹנָא אִיקְלַע לְבִי –
 הודמן לבית רבא בר רב נחמן. הוֹיָה – ראה רבה לרבא דהנה
 מיכסי טלית כפולה – שהיה לובש טלית כפולה, כאשר ראשו היה
 עטוף במקום הכפל, ושתי ראשי הטלית היו מוטלים מאחוריו, ורַמִּי
 לִיה חוּטֵי עֵילוּי פְּפִילָא – והטיל הציציות בשני קצוות מקום הכפל
 וכדעת תנא קמא. לאחר מכן אִיפְשִׁיטָא – נפשטה הטלית מקיפולה
 כאשר חציה כיסה את רבא מלפניו והציה השני כיסה את רבא
 מאחוריו, כך שכל גופו וראשו היו מכוסים באותה הטלית, וְאָתָא
 חוּטָא וְקָם לְהַרִי רִישֵׁיהּ – וחוטי הציצית שהטיל מתחילה במקום
 הכפל היו כעת כנגד ראשו של רבא.
 אָמַר לִיה רבֵה לרבא, אין להטיל ציציות בקצוות מקום הכפל מאחר
 דְלָא הֵינּוּ כְּנֶפֶס דְּכֶתֵב רַחֲמָנָא בְּאוּרֵיתָא – אין זה 'כנף' הטלית
 שאמרה תורה להטיל בו ציצית, שקצוות מקום הכפל אינם נחשבות
 'כנף'.
 אָתָא שְׂרִייהּ – רבא קיבל את דברי רבה והסיר את הטלית מגופו
 וְאִיכְפִי גְלִימָא אַחֲרֵיתֵי – ולבש תחתיה בגד אחר.
 אָמַר לִיה רבֵה לרבא, מִי סָבְרָת חוֹבַת גְּבֵרָא הוּא – האם אתה סובר
 שמצות ציצית נאמרה רק כאשר האדם לובש את הבגד שאו הוא
 חייב להטיל בו ציצית, אין זה נכון, אלא מצות ציצית חוֹבַת טְלִית
 הוּא – חובת הבגד, שאפילו אם יש לך עשרה בגדים כאלו ואינך
 לובשם, יש חובת להטיל בו ציצית. ולכן, וְיָל רַמִּי לָהּ – לך והטל
 ציציות בכנפות הפשוטות של אותה טלית ארוכה שפשטת מגופך.
 לִימָא מְסִיעֵי לִיה – יש להביא סיוע לשיטת רבה שמצות ציצית היא
 חובת הבגד.
 שנינו בברייתא חֲסִידִים הִרְאִישׁוּנִים שהיו זרקים במצוות, בשעה
 שהיו אורגים בגד בִּינוּ שְׂאֵרָנָו בְּהַ שְׁלֵשׁ – בסוף אריגת הבגד, כשלא
 נותר להשלמת אריגתו אלא רק שיעור של שלש אצבעות, הָיוּ
 מזדרים והמְטִילִין בְּהַ תְּכֵלֵת. שמקום הטלת הציצית הוא בתוך שלש
 אצבעות הסמיכות לשפתו, ולכן, מִיד כְּשֶׁהָיָה בְּאֵרִיגַת הַבַּגַּד לְמִקּוֹם
 זה הודרו להטיל ציצית עוד קודם גמר האריגה. ומכאן, שאותם
 חסידים סברו שמצות ציצית היא חובת הבגד, שאם אין החובה אלא
 בלבישה, מדוע הודרו להטיל ציצית עוד לפני שלבשו הבגד.
 דוחה הגמרא: לעולם יש לך לומר שאין חובת ציצית אלא בשעת
 הלבשה, אולם שְׂאֵנִי חֲסִידִים דְּמַחְמְרֵי אֲנַפְשֵׁיהוּ – שונים הם
 החסידים שהחמירו על עצמם להטיל ציצית בבגד אף שלא בשעת
 לבישה.
 וּפְלִיגָא – רבה בר רב הונא הסובר שמצות ציצית היא חובת הבגד
 ואף כשאינו לובשו חייב להטיל בו ציצית, חולק על דְּמַלְאָכָא –
 המלאך שאמר שמצות ציצית מוטלת על האדם הלובש את הבגד
 אך אינו לובשו פטור מלהטיל ציצית כפי שמוכח מהמעשה הבא.
 דְּמַלְאָכָא אֲשֶׁכְחִיהּ לְרַב קַטִּינָא – המלאך מצא את רב קטינא
 דְּמִיכְפִי סְדִינָא – שהיה מתכסה בסדין פשתן ולא הטיל בו ציצית,
 כמבואר בגמרא (לעיל ^מ) שאין מטילים ציצית בסדין של פשתן. אָמַר
 לִיה המלאך, קַטִּינָא קַטִּינָא, סְדִינָא פְּקִיטָא – לובש אתה סדין
 בימות הקיץ וְכַרְפֵּלָא בְּסִתְוָא – ובחורף אתה לובש גלימה שאין לה
 ארבע כנפות מרובעות, מצות ציצית שֶׁל תְּכֵלֵת מִה תְּהֵא עֲלֶיהָ.
 אָמַר לִיה רב קטינא למלאך, וכי עָשִׂיתִי אֲעֵשֶׂה האם מענישים
 בשמים מי שאינו מקיים מצות עשה שאינו מחויב בה, כגון מצוה זו
 שאם אין לו בגד שלו ארבע כנפות אינו מחויב לחזור אחר בגד כזה
 כדי להתחייב במצוה. אָמַר לִיה המלאך, אמנם בדרך כלל אין
 מענישים בשמים על כך, אבל בְּזִמְנֵי דְּאִיבָא רִיתְחָא – בשעת כעס
 עָנְשִׁינָן – מענישים על כך בשמים.
 אִי אָמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא – דברי המלאך מובנים אם אתה אומר שמצות
 ציצית חוֹבַת גְּבֵרָא הוּא – שכל אדם מחויב לקיים מצות ציצית ולכן
 הֵינּוּ דְּמַחְמְרֵי בְּעוֹשֵׂי מִן הַשְּׂמִים עַל דְּלָא קָא רַמִּי – שלא הטיל

וְהַגְדוּל בִּן י"ג שנה יוצא בָּהּ לשוק ואינו בוש ללבשה, אף שיוצא בה
 רק דָּרָה עֲרָא, חֵיבַת בְּצִיצִית.
 מוסיפה הברייתא: אם הטלית קטנה שאִין הִקְטַן מִתְּכֵסָה – יכול
 לכסות בו ראשו ורובו, אף על פִּי שֶׁהַגְדוּל יוֹצֵא בָּהּ לשוק בדרך
 עֲרָא, פְּטוּרָה מְצִיצִית.
 ומסיימת הברייתא: וְכֵן לְעֵינֵי כְּלָאִים. והיונן בָּהּ – ושאלנו
 בברייתא זו, מֵאֵי – מה הכוונה וְכֵן לְעֵינֵי כְּלָאִים. אֵלִימָא – אם
 תאמר וְכֵן לְעֵינֵי אִיסוּרָא דְּכְלָאִים – שגד שאין בו שיעור זה אין
 בו איסור כלאים וְהָא אֲנִי תִנֵּן – והרי שנינו במשנה (כלאים פ"ט מ"ב)
 'אִין דִּין עֲרָא בְּכְלָאִים' – שאף בגד שאינו ראוי אף לא ללבישת
 ארעי יש בו איסור כלאים. וְאָמַר רַב נְחֻמָּן בַּר יִצְחָק – מה ששנינו
 בברייתא וְכֵן לְעֵינֵי כְּלָאִים, הכוונה וְכֵן לְעֵינֵי סְדִין של פשתן
 בְּצִיצִית תְּכֵלֵת שהיא צמר'. וכוונת הברייתא שטלית שיש בה שיעור
 חיוב ציצית, מותר להטיל בה חוטי צמר של תכלת ואין בה איסור
 כלאים.
 הרי מבואר בברייתא זו שרק בגד שיש בו שיעור ציצית מותר להטיל
 בו כלאים, ואין אמר שמואל שאפילו טלית הפטורה מציצית אין בה
 איסור כלאים.
 מתרצת הגמרא: אֵלָא מֵאֵי – מהי 'טלית פְּטוּרָה' שאמר שמואל, אין
 הכוונה לטלית שאין בה שיעור חיוב ציצית, אלא לְהַטִּיל צִיצִית
 לְמִטְלָת – לטלית שכבר יש בה ארבע ציציות והוסיף עליהם עוד
 ארבעה חוטים בכל כנף וזו היא 'טלית פטורה', שהרי כבר היו בה
 ציציות והיא פטורה מלהטיל בה עוד ציציות. ועל כך אמר שמואל
 שאין איסור כלאים בטלית זו. ומשום, שגם החוטים המיותרים
 נקראים בשם 'ציצית' מאחר ואילו יתרוך את ארבעת החוטים
 האחרים תתקיים מצות ציצית בחוטים אלו. וכיון שהם נקראים
 'ציצית' הרי הם בכלל ההיתר שהתירה תורה כלאים בציצית.
 שכשהתירה תורה איסור כלאים, אין גדר ההיתר שה'מצוה' דוחה
 את האיסור (ואם היה כן הרי אותם חוטים שאין המצוה מתקיימת
 בהם אסורים משום כלאים) אלא שלגמרי התירה תורה איסור
 כלאים לגבי 'ציצית' וכיון שגם אותם חוטים נקראים 'ציצית' הותר
 בהם איסור כלאים.
 מקשה הגמרא: אם אכן כוונת רבי זירא לדין 'הטיל למוטלת', קשה,
 וְהָא אָמַרְתָּ רַבִּי יוֹרְאָ תְרָא וְיִמְנָא – הרי כבר אמר רבי זירא דין זה
 (לעיל ^מ) ש'הטיל למוטלת כשירה' וכיון שהציצית כשירה ודאי שאין
 בה איסור כלאים. מתרצת הגמרא: תְרָא מְכַלֵּל דְּהִבְיָתָה אִיתְמַר –
 רבי זירא אמר רק את הדין שהובא בשמו לעיל (מ) ש'הטיל למוטלת
 כשירה' ועל פי דבריו אמר אמורא אחר בשמו את המימרא המובאת
 בסוגיינתו שאין בה איסור כלאים, שמאחר שציצית זו כשירה אין בה
 איסור כלאים כדין כל ציצית.
 הגמרא עוברת לדון בענין אחר. מצות ציצית, שהיה הציציות
 מוטלות על 'כנף' הבגד, שנאמר (במדבר טו לח) 'על כנפי בגדיהם'.
 הסוגיא להלן עוסקת בטלית שהוא לובשה כשהיא מקופלת, היכן
 הוא מקום ה'כנף' שלה.
 תִּנּוּ רַבְּנָנָא טְלִית כְּפוּלָה – טלית ארוכה כמו שתי טליתות, וכפלה
 כדי ללבשה, חֵיבַת בְּצִיצִית, ויש לו להטיל שתי ציציות בשתי
 כנפותיה ושתי ציציות בשתי קצוות מקום הכפל, שהם כנפות הטלית
 בשעה שהיא מקופלת. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פְּטוּר, משום שאין קצוות הכפל
 נחשבות 'כנף' הטלית, שהרי אם תפשט הטלית יהיה מקום זה
 באמצע ולא ב'כנף'.
 ומוסיפה הברייתא, וְשׂוּיָן – תנא קמא ורבי שמעון, שְׂאֵם כְּפִלָּה
 וְחִפְרָה – ותפר את מקום הכפל שְׁחִיבָתָה – להטיל ציצית בקצוות
 הכפל, שכיון שתפר שוב לא תיפשט הטלית וקצוות הכפל הם כנפות
 הטלית התפורה.
 מקשה הגמרא: תְּפִרָה פְּשִׁיטָא – הרי פשוט הדבר שאם תפר את
 הטלית שיש לו להטיל ציצית בקצוות הכפל, שהרי אם תפר שוב לא
 תיפשט הטלית ומקום התפר הוא ה'כנף'.
 מתרצת הגמרא: לֹא צְרִיכָא – אין צריך לדין זה באופן שתפר ממש,

כָּל־הַלֵּילָהּ וַיִּקְרְאוּ אֶת־גִּוֵּיֹת שְׂאוֹל וְאֵת גִּוֵּיֹת בָּנָיו מִחֻמַּת בֵּית שָׁן וַיָּבֵאוּ יָבֵשָׁה וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם שָׁם:
 י וַיִּקְחוּ אֶת־עֲצַמֹתיהֶם וַיִּקְבְּרוּ תַּחַת־הָאֶשֶׁל בְּיָבֵשָׁה וַיִּצְמְוּ שְׁבַעַת יָמִים:

מצודת דוד

בלל ישתמש בהם אחר, וכן אמרו רבותינו ז"ל שורפין על המלכים: (יג) ויצמו. מחמת צער ואבל, על כי עזום במלחמה מול בני עמון, כמו שכתוב למעלה (פרק יא):

מצודת ציון

מה: גויתו. גופו, כמו (דניאל י ט): וגויתו כתרשיש: תקעו. תלאו, [תלן] כמו (במדבר כה ד): והקוע אותם לה': (יג) האשל. שם אילן מה: ויצמו. התענו:

המשך ביאור למס' מנחות ליום שלישי עמ' א

1 ציצית לקיים את חיובו. והגמרא כעת סבורה, ש'חובת גברא' פירושו, 1
 2 שחובה גמורה על האדם לקיים מצות ציצית, כמו שהוא חייב להניח 2
 3 תפילין ולתקוע בשופר ולכן אם אינו מקיים את חיובו נענש **אֵלָא אִי** 3
 4 **אִמְרַת חוֹבַת טְלִית הוּא** – אבל אם אתה אומר שאין חובה על 4
 5 האדם לקיים מצוה זו, אלא שאם יש לו טלית מחויב הוא להטיל בה 5
 6 ציצית, מדוע נענשים על אי קיום מצוה זו **הָא לֹא מִיְחִיבָא** – הרי 6
 7 אם אין לו טלית אינו מחויב כלל לקיים המצוה. 7
 8 הגמרא דוחה את הראיה: **אֵלָא מֵאִי חוֹבַת נְבָרָא הוּא** – אלא מה 8
 9 יש לך לומר שהציצית היא חובת האדם הלובש את הבגד ולפיכך 9
 10 נענשים על אי קיום מצוה זו, הרי עדיין אין בכך כדי להסביר מדוע 10
 11 נענשים על אי קיום מצוה זו, דנהי דתייביה רחמנא כי מיכפי טלית 11
 12 דבת חיובא – הן אמנם שהתורה חייבה את האדם להטיל ציצית 12
 13 בשעה שהוא לובש בגד המחויב בציצית, אבל כי מיכפי טלית דלאו 13
 14 בת חיובא היא – כאשר הוא מכוסה בטלית שאינה חייבת בציצית 14
 15 מי תייביה רחמנא – האם חייבתו תורה לחזור אחר בגד אחר החייב 15
 16 בציצית. וכלומר, פירוש 'חובת גברא' אינו כפי שהבין המקשן שחובה 16
 17 גמורה על האדם לקיים מצוה זו, אלא פירושו שאם יש לו בגד 17
 18 המחויב בציצית, חייב להטיל בו ציצית רק בשעה שהוא לובשו, אבל 18
 19 אם אין לו בגד כזה אינו מחויב לחזור אחריו כדי לקיים המצוה. 19
 20 **אֵלָא** אין לך להוכיח מדברי המלאך אם מצות ציצית היא חובת 20
 21 הבגד או שהיא חובת האדם הלובש את הבגד. ומה שאמר המלאך 21
 22 לרב קטינא שמענישים בזמן ריתחא מי שאינו מקיים מצות ציצית, 22
 23 **הכי קאמר ליה** המלאך לרב קטינא, אמנם אינך חייב בציצית אבל 23
 24 **טַדְקִי** תחבולות אתה עושה **לְמִיפְטָר נַפְשְׁךָ מִצִּיצִית** – לפטור 24
 25 עצמך ממצות ציצית [בכך שאתה לובש בגד הפטור מציצית] ובשעת 25
 26 ריתחא, מענישים מהשמים מי שעושה תחבולות כדי להיפטר 26
 27 ממצוה. 27
 28 הגמרא מביאה את דעת שמואל הסובר שמצות ציצית היא חובת 28
 29 הבגד: **אָמַר רַב טוּבִי בַר קִיסְנָא אָמַר שְׁמוּאֵל, כְּלִי קוּפְסָא** – 29
 30 טליתות של ארבע המחויבות בציצית, אף שהם מונחים בקופסא 30
 31 ואינו לובשן **תֵּיבִין בְּצִיצִית**, ושלא כדברי הסובר (לקמן בבב) שאין 31
 32 מצות ציצית אלא בשעת לבישה. ומוז'ה שמואל בְּקִנְן שְׁעֵשָׂא 32
 33 לְכַבּוּדוֹ – בגדי תכריכים לקבורה שפְּטוּרָה מציצית כל זמן שהיא 33
 34 מנוחת בקופסא. **מֵאִי טַעְמָא**, – 'אִשְׁר תִּכְסֶה בָּהּ' אָמַר רַחֲמָנָא – 34
 35 במצות ציצית אמרה תורה (דברים כב יג) 'אִשְׁר תִּכְסֶה בָּהּ', הרי שלא 35
 36 חייבה תורה אלא בגד העומד ללבישה, וְאִילוּ הָאִי – תכריכים לְאוֹ 36
 37 לְאִיפְסוּי עֲבִידָא – אינם עומדים ללבישה. שגם אם מצות ציצית 37

38 היא חובת הבגד, אין הדברים אמורים אלא בבגד העומד ללבישה, 38
 39 אבל בגד שאינו עומד ללבישה פטור מציצית. 39
 40 ואף על פי שבגדי תכריכים בעודם בקופסה פטורים מציצית, מכל 40
 41 מקום **כְּתוּבָא שְׁעֵתָא** – באותה שעה שמלבישים את המת 41
 42 בתכריכים, וְדָאִי רְמִינָן לִיה – מטילים בהם ציצית, משום הפסוק 42
 43 (משלי יח ט) 'לוֹעֵג לְרֵשׁ חֲרָף עוֹשֶׂהוּ' – ואם לא נטיל בבגד המת ציצית 43
 44 הרי זה נראה כאילו אנו מלעיגים עליו שהוא עני [רש'] מהמצוות. 44
 45 הגמרא עוברת לדון בענין אחר: **אָמַר רַחֲמָנָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, טְלִית** 45
 46 **שַׁעֲדִין** לא הטיל בה ציצית, שְׁנַקְרְעָהּ, אם הקרע היה חוץ לְשֵׁלֶשׁ 46
 47 אצבעות – כלומר שהיה הקרע רחוק משפת הבגד בשיעור של יותר 47
 48 משלש אצבעות, יתפור את אותו הקרע. אולם אם היה אותו הקרע 48
 49 סמוך לשפת הבגד בתוך שֵׁלֶשׁ אצבעות לשפתו, לא יתפור. מאחר 49
 50 ויש לחשוש שמא ישתמש בשארית חוטי התפירה לצורך מצות 50
 51 ציצית וחוטי התפירה פסולים לציצית מאחר שלא נתפרו לשם מצוה. 51
 52 ואף שאחר כך מייחדים לשם מצות ציצית הרי זה פסול מפני שתחילה 52
 53 נעשו בפסול והתורה אמרה 'תעשה', ולא מן העשוי כבר בפסול. 53
 54 אולם אם הקרע היה למעלה משלש אצבעות, אין כל חשש, מאחר 54
 55 ואין זה מקום הטלת ציצית, שאין מטילים ציצית אלא בתוך שלש 55
 56 אצבעות הסמוכות לשפת הבגד, וגם אם ישאיר מחוטי התפירה לא 56
 57 ישתמש בהם למצות ציצית שאינם במקום הראוי להטלת ציצית. 57
 58 **תְּנִיָא נְמִי הָכִי** – וכך שנינו בברייתא, טלית שְׁנַקְרְעָה חוץ לְשֵׁלֶשׁ 58
 59 יתפור, תוך שֵׁלֶשׁ, רַבִּי מֵאִיר אָמַר לא יתפור וְחֻכְמִים אֲזַמְרִים 59
 60 יתפור. 60
 61 ומוסיפה הברייתא: וְשׁוּין רבי מאיר וחכמים, שְׁלֹא יָבִיא אֲפִילוּ אָמָה 61
 62 עַל אָמָה מִמְקוֹם אַחַר וְכֵה תִבְלַת וְתוֹלָה בָּהּ – אם נקרעה הטלית 62
 63 לגמרי [עם ציציותיה] אין לו להביא טלית מציצת אחרת אפילו יש 63
 64 בה שיעור אמה על אמה ולתפרה בטלית זו, מאחר והציציות 64
 65 המוטלות בטלית האחרת אינם פטורים טלית זו שלא היתה מחוברת 65
 66 לטלית הראשונה בשעת הטלת הציציות. וטעם הדבר, שנאמר (במדבר 66
 67 טו לח) וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בְּגֵדֵיהֶם, משמע שבשעת הטלת 67
 68 הציצית יהיה הכנף מבגד זה, אבל חתיכת בגד שנתפרה לאחר שכבר 68
 69 הטיל ציצית, אין הציצית פוטרתו. 69
 70 ועוד שׁוּין רבי מאיר וחכמים, שְׁמִבֵּיא תִבְלַת מִמְקוֹם אַחַר – שיכול 70
 71 להתיר את קשרי הציצית מטלית אחת וליטול את חוטי הציצית 71
 72 וְתוֹלָה בָּהּ – ולתלות החוטים בטלית אחרת, ואינו פסול משום 72
 73 'תעשה ולא מן העשוי', שהרי בשעה שמטילה בטלית האחרת חוזר 73
 74 וכורך וקושר לשם מצוה 74

הגורר ספסל בשבת ויתכן כי בגרירתו יעשה חריץ באדמה ויעבור על
 איסור שבת, לדעת רבי שמעון מותר כיון שאינו מתכוין לאיסור,
 ואילו רבי יהודה אוסר. **רב אמר אין הלכה פרימי שמעון פגרידה** –
 אסור לגרור ספסל בשבת אם יתכן כי בגרירתו יעשה חריץ באדמה
 אף שאינו מתכוין לעשיית חריץ, **וישמאל אמר הלכה פרימי שמעון**
פגרידה.
אמר אבוי, כל מילי דמר עבדי פרי – בכל הדברים היה מורי רבה
 בר נחמני נודה כדברי רב, **לבר מהני תלת** – חוץ משלשה הלכות
 אלו **דעבדי שהיה נודה בהם פשמואל, ואלו הן: א. מתירין מפגד**
לפגד. ב. ופדליקין מנר לנר. ג. והלכה פרימי שמעון פגרידה.
דתניא, רבי שמעון אמר גורר אדם מטה פסא וספסל בשבת,
ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ.
 הגמרא מביאה עובדות ממנהגי אמוראים בכיבוס טלית: **רב יהודה**
מסר ליה טליתו לקצרא – לכובס, ולא חשש שמא תוך כדי הכביסה
 יקרעו חוטי התכלת והכובס יטיל תחתם חוטי קלא אילן.
רב הנינא בשעה שהיה מוסר טליתו לכובס עבדי לה סיכא – היה
 מקפל את הציציות כמין פקעת, כדי שלא יתנתקו החוטים מהטלית
 בכביסה.
רבינא בשעה שהיה מוסר טליתו לכובס חייט להו מיחט – היה
 מקפל את טליתו מלמטה ומכניס החוטים בתוך אותו הקיפול ותופרו
 מלמעלה כדי שלא יקרעו החוטים בכביסה.
 הגמרא מביאה ברייתא הדנה במספר החוטים הנצרכים למצות
 ציצית ומדת שיעור אורך החוטים: **תנו רבנן, כמה חומין הוא נותן**
בטלית. בית שמאי אומרים ארבעה חוטים. ובית הלל אומרים,
שלושה חוטים.
 מצות ציצית שיטול החוטים ויתחבם בנקב ויכפלים, ויקשור ויכרוך.
 מקום הכריכה והקשירה נקרא 'גדיל' שהוא מעשה קליעה. ואילו
 שאר חלק הציצית שאינו כרוך וקשור נקרא 'ענף'. הגמרא דנה
 בשיעור אורך הענף: **ובמה תהא משולשת** – תלויה. כלומר, מהו
 שיעור אורך הענף המשתלשל מהגדיל. **בית שמאי אומרים**
ארבע אצבעות **ובית הלל אומרים שלש**.
ואתם שלש אצבעות **אחת מארבע בטיפה** – רבע משיעור טפה,
 האגודל, שכל אצבע היא **אחת מארבע בטיפה** – רבע משיעור טפה,
של כל אדם – של אדם בינוני.
אמר רב פפא, שיעור טפה שנאמר בכמה הלכות דאורייתא יש בו
ארבע בגודל – ארבעה אגודלים. או, **שית בקמנה** – שש אצבעות
 קטנות (זרת) או, **חמש בתלתא** – חמש אצבעות הסמוכות לאגודל.
אמר רב הונא מצות ציצית, שיטול ארבעה חוטים ויטילם בתוך
ארבע אצבעות הסמוכות לקצה הבגד **ומשולשת** – ויהיה הענף
 באורך **ארבע** אצבעות. **ורב יהודה אמר שלשה חוטים בתוך שלש**
אצבעות הסמוכות לשפת הבגד, משולשת – יהיה הענף באורך
שלש אצבעות.
אמר רב פפא, הלכתא, ארבעה חוטים, ומטילם בתוך שלש
אצבעות ומשולשת – והענף באורך **ארבע** אצבעות.
 שואלת הגמרא: **למימרא** – האם בא הדבר לומר **דאית להו**
שיעורא – שיש שיעור לאורך חוטי הציצית ורמינהו – וקשה, הרי
 שנינו בברייתא אחרת בפירוש מילת 'ציצית', **אין ציצית אלא יוצא**
 – שהחוטים יוצאים מעט מכנף הבגד, **ואין ציצית אלא משהו** – אין
 שיעור לאורך החוטים, וגם 'משהו' כשר. **וכבר עלו זקני בית שמאי**
וזקני בית הלל לעלית יוחנן בן בתירא ואמרו ציצית אין לה
שיעור, פייצא בו – כדון ציצית כך גם דין לולב, **אין בו שיעור.**
מאי לאו – האם אין כוונת הברייתא שאין לה לציצית שיעור כלל,
 וקשה הרי שנינו בברייתא לעיל דין אורך חוטי הגמרא: **לא**
 – אין כוונת הברייתא שאין שיעור לחוטי הציצית, ומה ששנינו

ובלבד שלא תהא מופסקת – שיהיו החוטים שלמים כשיעור
 הנצרך.
שמעת מינה – האם יש ללמוד ממה ששנינו ש'מביא תכלת ממקום
 אחר ותולה בה', לכך **מתירין** – שיותר להתיר ציצית מפגד זה
 להטילה בפגד אחר ושלא כדעת רב (להלן בגמרא) האוסר לעשות
 כן מפני בזיון הבגד.
 דוחה הגמרא: **דילמא דאי בלאי** – אפשר שדברי הברייתא אמורים
 רק אם הטלית הראשונה בלתי ואינה ראויה ללבישה, ואין זה בזיון
 לבגד שמסיר ממנו הציצית.
 נאמר בתורה (במדבר טו לח) 'ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת, ודרשו
 חז"ל (לעיל לח) שיטיל שני חוטים מ'מין כנף' – צבועים בצבע הבגד וגם
 פתיל תכלת; **תנו רבנן, טלית שפולח צבועה בצבע תכלת, אי**
אפשר לקיים בה הדין שיהיו שני החוטים בצבע הטלית, שאם כן יהיה
צבעם שוה לצבע חוטי התכלת והתורה הקפידה שיהיו שני צבעים
בציצית. ולכן, כל מיני צבועין – מאחד ממיני הצבעים שרצה,
פותרין פה למצות ציצית אף על פי שאינם בצבע הטלית חוץ מקלא
אילן – חוטי צמר הצבועים בצבע הדומה לצבע תכלת. מאחר
 שהקפידה התורה שיהיו שני מיני צבעים בציצית, ואלו דומים
 בצבעם זה לזה.
מיתבי – שנינו בברייתא אחרת **טלית אין פותר פה אלא מינה** –
 מין צבעה. כגון טלית אדומה יש להטיל בה שני חוטים אדומים
 (ומלבד שני חוטי תכלת). ומוסיפה הברייתא: **טלית שפולח צבועה**
בצבע תכלת, מביא שני חוטי תכלת ושני חוטי דבר אחר – צבע
 אחר, ותולה פה. אולם **וקלא אילן לא יביא** לכתחילה (ומהטעם
 שהתבאר לעיל), **ואם הביא חוטי קלא אילן פשר בדיעבד. וקשה**
שברייתא הראשונה מבואר שאם הטיל חוטי קלא אילן פסולה,
 ואילו כאן שנינו שבדיעבד כשר.
 מתרצת הגמרא: **אמר רב נחמן פר יצחק, לא קשיא, כאן** –
 הברייתא ששנינו שפסולה עוסקת **בטלית בת ארבעה חומין ולפיכך**
 היא פסולה, שהתורה הקפידה שיהיו שני מינים השונים במראיתם זה
 מזה. ואילו **כאן** – הברייתא ששנינו שכשר בדיעבד עוסקת **בטלית**
בת שמונה חומין – שני חוטי תכלת ושני חוטים בצבע אחר, והוא
 רוצה להוסיף עוד ארבעה חוטים הצבועים בקלא אילן. ולכתחילה
 לא יעשה כן, שמא ימכור הטלית לאדם אחר שיחשוב שחוטי הקלא
 אילן הם חוטי תכלת, ויתירם משם כדי להטילם בטלית אחרת וכן
 יוסיף בטלית הראשונה שני חוטי לבן של פשתן, ונמצא עובר על
 איסור כלאים באותה טלית שאין בה תכלת. שאף שהתירה תורה
 איסור כלאים במצות ציצית לא התירה אלא כשיש חוטי תכלת, אך
 אם אינו מטיל תכלת אסור להטיל פשתן עם צמר.
 הגמרא חוזרת להוכיח מדברי הברייתא לענין 'מתירין מבגד לבגד':
שמעת מינה – מברייתא זו **מתירין ציצית מפגד** שאם לא
 כן איך לחשוש שיתיר ציצית מטלית זו ויתנה באחרת.
 דוחה הגמרא: **דילמא** – אפשר שאסור להתיר ציצית מבגד לבגד ואף
 על פי כן חששו חכמים **דאי עבד** – שאם יעבור על איסור זה ויתיר
 הציציות מבגד לבגד, יבוא לידי איסור כלאים ולכן אסרו להטיל
 קלא אילן.
איתמר, רב אמר אין מתירין ציצית מפגד להטילה בפגד אחר,
 מפני בזיון הבגד הראשון שהוא מסיר ממנו חוטי ציצית, **וישמאל**
אמר מתירין מפגד לפגד.
 הגמרא מביאה מחלוקות נוספות של רב ושמאל הדומים
 למחלוקתם בענין ציצית: **רב אמר אין מדליקין מנר חנוכה לנר**
אחר, אף אם כוונתו להדליק בנר זה עוד נר אחר של חנוכה, ושמאל
אמר מדליקין מנר לנר.
 הלכה בנוספת: אדם העושה מלאכת איסור אך אינו מתכוין לעשות
 את האיסור אלא כוונתו לעשות פעולה אחרת של היתר. כגון,